

وزارت جہاد کشاورزی
سازمان جہاد کشاورزی منطقه جیرفت و کھنوج
مدیریت ہماہنگی ترویج کشاورزی

نشریہ ترویجی

مرکبات در منطقه جیرفت و کھنوج

نگارش:

احمد احمدپور، عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی شہید مقبلی جیرفت و کھنوج
فاطمہ میر ساردو، مدیر ہماہنگی ترویج کشاورزی سازمان جہاد کشاورزی منطقه جیرفت و کھنوج

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان جهاد کشاورزی منطقه جیرفت و کهنوج
مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان جهاد کشاورزی منطقه جیرفت و کهنوج
مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی

شناسنامه اثر:

- **عنوان:** مرکبات در منطقه جیرفت و کهنوج
- **نگارش:** احمد احمدپور و فاطمه میر ساردو، عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی جیرفت و کهنوج و مدیر هماهنگی ترویج کشاورزی سازمان جهاد کشاورزی منطقه جیرفت و کهنوج
- **تنظیم:** علی بهروج، کارشناس انتقال یافته های تحقیقاتی
- **تاریخ انتشار:** زمستان ۱۳۸۷
- **تیراژ:** ۲۰۰۰ نسخه
- **شماره ثبت:** ۷۸-۱۰۳۴
- **ناشر:** مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی - اداره رسانه های آموزشی

مقدمه:

منطقه جیرفت و کهنوج شامل شهرستانهای جیرفت، عنبرآباد، کهنوج، قلعه گنج، رودبار و منوجان با مساحتی حدود ۵۰ هزار کیلومتر مربع در جنوب شرقی استان کرمان و در محدوده طول جغرافیایی ۱۷، ۵۶ تا ۲، ۵۹ و عرض جغرافیایی ۴۳، ۲۶ تا ۳۵، ۲۹ واقع گردیده است.

متوسط ارتفاع از سطح دریا در شهرستان جیرفت ۱۱۰۰ متر و در شهرستان کهنوج ۵۰۵ متر، متوسط درجه حرارت به ترتیب ۱۷ و ۲۵ حداکثر مطلق ۳۲ و ۵۰ درجه سانتیگراد، حداقل مطلق ۲- و ۲۰- درجه سانتیگراد به ترتیب در مناطق کوهستانی و جلگه ای، متوسط بارندگی ۱۷۰ mm و میزان آب استحصالی سالیانه حدود ۳/۵ میلیارد متر مکعب از منابع چاه عمیق و نیمه عمیق، قنات، چشمه و آب رودخانه تامین میگردد.

وجود شرایط منحصر بفرد آب و هوایی و اقلیم های متنوع گرمسیری، نیمه گرمسیری، معتدل و سردسیری در مناطق تحت پوشش، بستر مناسبی جهت پرورش اکثر محصولات باغی و زراعی فراهم آورده، بنحویکه سطح زیر کشت محصولات زراعی و باغی منطقه بیش از ۲۳۰ هزار هکتار که حدود ۳۰ درصد سطح زیر کشت استان و تولید حدود ۲/۵ میلیون تن معادل ۷۰ درصد تولید استان کرمان و ۴ درصد تولید محصولات کشاورزی کل کشور را به خود اختصاص داده است.

پیشینه تحقیقات مرکبات در منطقه:

تحقیقات مرکبات در منطقه به اواخر دهه چهل (سالهای ۴۶ تا ۵۰) بر میگردد، که در آن زمان ارقام تجاری و اقتصادی مرکبات از کشورهای صاحب نام مرکبات در دنیا بویژه ایتالیا، اسپانیا، مراکش و امریکا جمع آوری و در قالب کلکسیون مرکبات در ایستگاه امید مرکبات جنوب کشور (مرکز آموزش فعلی) کشت گردید، بگونه ای که در سالهای اولیه به دلیل عدم وجود امکانات و پرسنل فنی تحقیقات عمدتاً بصورت مشاهده ای با مقایسه خصوصیات ارقام مختلف با هم و تعیین درجه سازگاری آنها در دشت جیرفت انجام پذیرفته است، تا اینکه از سال ۱۳۶۶ با تاسیس مرکز تحقیقات کشاورزی جیرفت

و کهنوج تحقیقات تکمیلی در قالب طرحهای آماری با استفاده از ارقام سازگار و انتخاب مناسب ترین ترکیب پایه و پیوندک در گونه های مختلف مرکبات آغاز و در حال حاضر نیز ادامه دارد.

مناطق پرورش مرکبات در منطقه جیرفت و کهنوج

منطقه جیرفت و کهنوج به لحاظ برخورداری از شرایط خاص آب و هوایی دارای اقلیمها و میکروکلیمهای ویژه ای جهت پرورش مرکبات می باشد بگونه ای که در هر اقلیم ارقام خاص با عملکرد کمی و کیفی متفاوت قابل کشت می باشد. بهمین منظور طبقه بندی ارقام براساس اقلیمهای موجود به شرح ذیل جهت توصیه به باغداران منطقه معرفی می گردد:

اقلیم دشت جیرفت:

انواع ارقام پرتقال، نارنگی و گریپ فروت به شرح زیر می باشد.

ارقام پرتقال:

ارقام زودرس:

- 1-Mars early
- 2- Hamlin
- 3- Salustiana

ارقام میان رس:

- 1-Pine apple
- 2-Parson brown
- 3- Local orange

ارقام دیررس:

- 1-Olinda valencia
- 2-Frost valencia
- 3-Campable valencia

ارقام نارنگی:

زودرس:

1-orlando tangelo

میان رس:

2-kinnow

3- dancy

دیررس:

4-kara

گریپ فروت

1-Marsh seed less: گوشت سفید:

2- Red blush گوشت قرمز:

3-Rubby star گوشت قرمز:

در شرایط اقلیم دشت در صورت استفاده از ارقام مناسب و پایه های سازگار متوسط عملکرد ۲۵-۲۰ تن در هکتار می باشد.

اقلیم دشت کهنوج:

در این اقلیم اولویت اول پرورش انواع لایم و لمون شامل :

1-Mexican lime

2-Eurika lemon

3- lisbon lemon

و اولویت دوم به پرتقال، نارنگی و گریپ فروت اختصاص دارد.

اقلیم مناطق کوهپایه ای جیرفت: شامل نواحی کوهپایه ای میجان، هیشین،

امجز، زارین و مردهک در حاشیه جبالباز و کوهپایه های دلفارد و نراب در حاشیه بحر

آسمان که در این اقلیم اولویت اول به پرورش پرتقال ناول با ارقام مشروحه ذیل

اختصاص داده شده است:

1-Washington navel

2-Parent navel

3-Frost navel

4-Atwood early navel

بگونه ای که پرتقال ناول تولیدی در این مناطق در سطح کشور از نظر کمیت و کیفیت بی نظیر جلوه می نماید، ضمن اینکه در این مناطق پرتقالهای محلی و لیموشیرین از جایگاه ویژه ای برخوردارند. اولویت دوم لیمو شیرین ، پرتقال محلی و مارس ارلی

می باشد. ضمن اینکه منطقه دهکهان در کوهپایه های کهنوج یکی از مناسب ترین مناطق پرورش ارقام نارنگی به ویژه نارنگی محلی ، اورلاندو تانجلو و مینئولا تانجلو است.

در شرایط اقلیم کوهستان در صورت استفاده از ارقام مناسب به ویژه ناول واشنگتن متوسط عملکرد حدود ۳۵-۳۰ تن در هکتار براحتی قابل دسترسی است.

پایه های مرکبات منطقه:

مهمترین پایه های بومی مرکبات در منطقه پایه بکرانی است که یک دورگ طبیعی بین لیموشیرین و نارنگی است. که دارای محاسنی مثل سرعت رشد اولیه مناسب، عملکرد بالا، سازگاری با خاکهای سنگلاخی و کم عمق و باردهی سریعتر و معایبی مثل حساسیت به بیماری پوسیدگی ریشه و طوقه مرکبات (گموز) و سرماهای صفر و زیر صفر درجه سانتیگراد است.

همچنین پایه لیموترش بعنوان یکی از پایه های بومی منطقه در باغات قدیمی و مسن مورد استفاده بوده که محاسنی مثل سرعت رشد اولیه مناسب، عملکرد بالا و معایبی مثل حساسیت به بیماری پوسیدگی ریشه و طوقه (گموز) مرکبات ، طول عمر اقتصادی کم و حساسیت به سرماهای صفر و زیر صفر درجه سانتیگراد است که در حال حاضر در باغات جوان کمتر مورد استفاده قرار می گیرد.

بنابراین براساس آزمایشات انجام شده در حال حاضر پایه نارنج با محاسنی مثل عملکرد بالا، مقاومت نسبی به سرما و گموز مرکبات، طول عمر اقتصادی بالا، کیفیت مطلوب محصول بعنوان پایه مناسب در شرایط دشت جیرفت به باغداران معرفی و پایه های ولکامریانا و رافلمون در اولویت بعدی قرار گرفته است.

و در شرایط کوهپایه ای در حال حاضر پایه مناسب و معرفی شده پایه بکرائی بوده، ضمن اینکه پایه ولکامریانا در آزمایشات انجام شده از وضعیت مطلوبی برخوردار است.

منابع مورد استفاده:

۱- ابراهیمی، یونس ۱۳۵۹. سیر تکاملی مرکبات در ایران. انتشارات مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر.

۲- احمدپور، احمد ۱۳۸۳. گزارش نهایی بررسی و انتخاب مناسبترین پایه برای پرتقال در شرایط دشت جیرفت. شماره ثبت ۸۳/۱۴۷۶. انتشارات مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر.

۳- احمدپور، احمد ۱۳۸۳. گزارش نهایی بررسی و مقایسه عملکرد ارقام نارنگی روی پایه‌های مختلف. شماره ثبت ۸۳/۱۴۷۴. انتشارات مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر.

۴- احمدپور، احمد ۱۳۸۳. گزارش نهایی بررسی و ارزیابی اثرات پایه‌های مختلف روی خواص کمی و کیفی ارقام گریپ‌فروت. شماره ثبت ۸۳/۱۴۷۴. انتشارات مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر.

۵- انوری، فاطمه. ۱۳۶۸. اهمیت و انتخاب پایه در مرکبات. انتشارات مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر.

۶- فتوحی قزوینی، رضا. ۱۳۷۷. پرورش مرکبات در ایران. انتشارات دانشگاه گیلان.

7-Castle, W.S.C.O., youtesy and D.Y; Hutchison. 1989. Rangpur lime troyer citrange, hybrid citrus rootstock. Hort. Abst. No; 1627.

8-Davied, F.S., and Abbrigo, L.G. 1994. citrus. CAB International.

9-Geraci, G. and A, Giuffride. 1996. A new clone of sour orange and other rootstocks for mandarins. Rivista di fruitculture adi ortofloriculturea. 58(12)57-61

10-Hartman, H. T., D.E, kester. and F.T, David 1990. rotstock for citrus. Plant propagation (principle) and practios) chap. 18. 578-840.

11-Hutchison, D.J, and F.W, Bistline. 1993. preliminary performance of 7-yearold "valencia" orange trees on 21 rootstocks. Hort. Abst. no: 1315

12-Nonteverde, E.E. 1996. Era luation of "valencia" orange on seven rootstocks. tropical fruits newsletter. No. 21. 3-5

